

BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI

DEPREM ŞURASI SONUÇ BİLDİRGESİ

1 EKİM 2004 - İstanbul

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı; kurumsal bilinç sorumluluğu altında, geniş katımlı bir platform oluşturarak, çeşitli kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin iştirakiyle, deprem konusunda nelerin yapılması gerektiğini müzakere edip tartışmak ve uygulamaya konulmak üzere geliştirilecek tedbir ve kararları belirlemek amacıyla 29 Eylül -1 Ekim 2004 tarihleri arasında, İstanbul'da "Deprem Şûrası" tertip etmiştir.

Deprem Şûrası'na 354 şûra üyesi davet edilmiş olup, 7 ayrı oturumda;

- 1) Kurumsal Yapılanma
- 2) Mevzuat
- 3) Afet Bilgi Sistemi
- 4) Mevcut Yapıların İncelenmesi ve Yapı Denetimi
- 5) Yapı Malzemeleri
- 6) Kaynak Temini ve Sigorta
- 7) Eğitim

komisyonlarının raporları görüşülmüş ve değerlendirmeleri yapılmıştır.

Topraklarının %93'ü, nüfusunun ise %98'i çeşitli derecelerde deprem etkisi altında olan ülkemizde, deprem afeti nedeniyle ortaya çıkmakta olan toplumsal ve ekonomik kayıplar, çok ciddi tedbirler alınmasını gerektirmektedir. Çünkü 1900 - 2003 yılları arasında 182 hasar yapıcı deprem meydana gelmiş ve yaklaşık 100 bin kişi hayatını kaybetmiştir.



Can ve mal kayıplarımızın geriye dönülemez sonuçlarının yanında, makroekonomik kayıplarımızı oluşturan milli hasıla içindeki gelir kayıpları ve milli servet kayıpları da geleceğimiz için çok önemli tehditler doğurmaktadır.

Diğer yandan depremler nedeniyle ülkemizin kazandığı tecrübe ve bilgi birikimi de önemsenmesi gereken bir kazanımdır. Son yıllarda çeşitli kurum ve kuruluşlarımızın, TBMM, Başbakanlık, Bakanlıklar, Üniversiteler, Sayıştay, Meslek Odaları, Sivil Toplum Kuruluşları ve bazı özel firmaların hazırladıkları rapor ve dokümanlar ile deprem konusunun farklı temalarda ve boyutlarda incelenmesi sağlanmış ve ülkemiz açısından bilgi birikimimizi yansıtabilecek öneriler üretilmiştir.

Deprem Şûrası sonucunda görüşülen konular ve yapılan değerlendirmeler sonucu oluşan bilgi birikimini, çok daha geniş katımlı bir ortamda yapılacak düzenlemeleri ve uygulamaları belirlemek üzere aşağıda sıralanan ana görüş ve önerileri hazırlamıştır.

- Ülke nüfusumuzun %75'inin kentlerde toplandığı ve bu alanlarda büyük risk havuzlarının olduğu artık hepimizin bildiği bir gerçektir ve bu gerçek karşısında ivedilikle afet yönetimi çalışmalarına ağırlık vermek zorunluluğu ortaya çıkmıştır.
- Afet yönetimi, afete yol açabilecek tehlike ve risklerin iyi bilinmesini; olayları olmadan önce önleyecek veya zararlarını en düşük düzeyde tutacak önlemlerin akılcı ve bilimsel yöntemlerle alınmasını gerektiren bir bütüncül hazırlık ve uygulama sürecidir. Afet yönetiminde, ülkemizin ağırlık vermek zorunda olduğu konu, "zarar azaltma" işlevidir.
- Yerel düzeyde il, ilçe ve beldelerde afet yönetim birimleri, etkinliklerinin artırılması için yeniden reorganize edilmelidir.
- Halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi faaliyetleri yeniden programlanarak, üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının desteği sağlanmalıdır. Bu bağlamda toplumsal örgütlenmeler ve eğitim programları ele alınmalıdır.
- Mevcut mevzuat, depreme hazırlanmayı ve riskleri azaltmayı öngören "tehlike" ve "risk" kavramlarını da içeren bir anlayışla bütüncül olarak yeniden ele alınmalıdır.

Bu nedenle yerleşme ve yapılaşma süreçlerinin yeniden düzenlenmesi, imar ve yapı sisteminin risk yönetimini içerecek biçimde yenilenmesi gereği açıktır.

Zarar azaltma kapsamında gerekli kurumsal yapılanma, mevzuat düzenlemeleri, toplumun afet tehlikesi ve riski konusunda bilinçlendirilmesi, kamu kurum ve kuruluşları ile çeşitli meslek gruplarının belirlenen hedef doğrultusunda etkin işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, acil durum planlarının hazırlanması, arama-kurtarma faaliyetlerinde eğitim ve örgütlenmenin sağlanması ile afete hazırlıklı olunması gerekmektedir.

- Modern afet yönetimi sistemi kapsamında ulusal ve metropoliten ölçekte yapı ölçeğine kadar planlama, afetlerle mücadele ve müdahale organizasyonları oluşturulmalıdır.
- Bütünleşik Afet Yönetimi İlkeleri çerçevesinde, zarar azaltma, hazırlıklı olma, olaya müdahale ve iyileştirme aşamaları, yönetimler arası işbirliği dahilinde gerçekleştirilmelidir.
- Merkezi düzeyde afet yönetimi oluşturulmalı, "Afet Yönetimi Stratejik Planı" hazırlanmalıdır.
- Merkezi yönetim içinde yer alan Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, MTA Genel Müdürlüğü ve ilgili diğer kurumlar ile Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü deprem bilgisi paylaşımı ve işbirliği amacıyla yeniden yapılandırılmalıdır.
- İmar Kanununda, mikro bölgeleme, kentsel risk sektörleri, sakinim planı ve yeni imar araçlarının yer alması sağlanmalıdır.
- Mahalli idarelerle ilgili kanunlarımızda "risk yönetimi" kavramının yer alması sağlanmalıdır.
- İmar Kanunu'nun şehircilik konularını kapsar şekilde yeniden düzenlenmesi ile yapılaşma konusunda ayrı bir Yapı Kanunu'nun hazırlanması hususu tartışmaya açılarak, oluşturulacak yeni Yapı Kanununda, yapının teknik konuları, yapı malzemesi, yapı denetimi, şartnameler, mesleki konular ve yapıyı ilgilendiren diğer hususların bütüncül bir yaklaşımla ele alınması önemsenmelidir.
- Afet Kanunu, afet bilgi sistemi, tehlike haritaları, kentsel riskler ve deprem sigortası gibi hususlar da göz önünde tutularak yeniden düzenlenmelidir.
- İmar sistemine katkı sağlayan diğer mevzuat içinde yer alan kat mülkiyeti, sigorta, vergi ve finansman konularıyla ilgili kanunlarda gerekli değişiklik ve ilaveler yapılmalıdır.
- İmar planlarına esas olarak hazırlanan yer bilimi raporları ve ayrıca temel-zemin etütleri için yeni "rapor formatı" oluşturulmalıdır.
- Mikro bölgelemenin yerel yönetim mevzuatında, standartları belirlendikten sonra yer alması sağlanmalıdır.
- Deprem zararlarının azaltılması ile ilgili sistemin doğru bir şekilde kurulabilmesi için önce ülke depremselliğinin tüm jeolojik ve jeotektonik parametreleri ile birlikte doğru biçimde algılanabilmesi, bu bilgilerin yeterli insan ve teknik donanım kullanılarak değerlendirilmesi ve kullanıma dahil edilmesi sağlanmalıdır.

- Ülke çapında depremlerin izlenmesi, kaydedilmesi, değerlendirilmesi, arşivlenmesi ve duyurulması işleri gelişmiş bir Ulusal Sismik Ağ Sistemi altında ele alınmalıdır.
- Deprem tehlike analizlerinde kullanılan ve temel veri tabanı niteliğinde olan Diri Fay Veri Tabanı oluşturularak, işler hale getirilmelidir.
- Bina türü mevcut yapı stokunun deprem tehlikesine karşı envanterinin incelenmesi ve değerlendirilmesi bağlamında, mevcut durum, sorunlar ve bunları aşabilmek için izlenmesi gereken yollar belirlenmeli, bu amaçla aynı tehlikeyi yaşayan diğer gelişmiş ülkelerin yaptığı gibi kademeli değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır.
- Yapılacak kademeli değerlendirme sonrası, binaların tehlike sıralamasının yapılarak iyileştirme programları ve projeleri hazırlanmalıdır.
- Mesleki yeterliliği esas alan Yapı Denetimi Kanunu desteklenmeli ve sigorta unsurunu da kapsayacak şekilde yurt geneline yaygınlaştırılmalıdır.
- Ülkemizde kullanılan yapı malzemelerinin AB Müktesebatı kapsamında standartlarının harmonize edilmesi ve düzeltici işlemlerinin yapılması yanında, yapıların çevresel etki sınıfları da gözönünde tutularak yapı malzeme kalitesi artırılmalıdır.
- Yapı malzemelerinin uygunluğu belgelendirilmeli; ürün bazında ve ülke genelinde nitelik yönetimi, piyasa gözetimi ve denetimi yapılmalıdır.
- Sigorta sistemi için ihtiyari ve zorunlu sigorta ürünleri, devlet bütçesinden bağımsız ulusal bir finansman kaynağı ve sürdürülebilir konut edinme süreçlerinden oluşan bir model oluşturulmalıdır.
- Düşük gelir gurupları için deprem sigortalarına ilişkin pirim desteği sağlanarak sigorta bilinci oluşturulmalıdır.
- Deprem ulusal sınırlar ötesini de ilgilendirmesi nedeniyle ve uluslararası dayanışmanın kurulup güçlendirilmesi için, bir “dünya deprem fonu” oluşturulmasını teminen gerekli adımlar atılmalıdır.
- Doğal afetlerin meydana getirdiği hasarların azaltılması, toplumun her ferdinin ve her kesiminin bilinçli ve etkin katılımı ile mümkün olabilecektir. Deprem konusunda toplumun tüm katmanları, hem örgün eğitim hem de yaygın eğitim sistemi ile bilinçlendirilmen ve kesintisiz olarak bu eğitim devam ettirilmelidir.
- Deprem konusunda özellikle çok disiplinli araştırmaların kurumsallaştırılması için yöntemler geliştirilmeli, ulusal araştırma programı çerçevesinde belli aralıklarla sempozyum ve çalıştaylar yapılmalıdır.
- Kamu yöneticileri için risk belirleme, zarar azaltma, müdahale ve iyileştirme konularını içeren afet yönetimine yönelik hizmet içi eğitim programları gereklidir. Bunun için, kamu kuruluşları gereken önlemleri almalı ve ilgili personelini eğitmelidir.
- Üniversitelerimizin jeoloji, jeofizik, inşaat mühendisliği, mimarlık, şehir planlaması ve benzeri meslek öğretimini yürüten bölümlerinde, günümüzde uygulanan öğretim programlarında deprem konularına yeterli yer verilmelidir.
- Deprem mühendisliği ile ilgili lisans programı önerilerinin tartışmaya açılması sağlanmalıdır.
- Deprem ile ilişkili en önemli konulardan biri, medyanın özellikle kriz anında ve hemen sonrasında doğru, güvenilir ve gerekli bilgi akışını sağlayabilme işlevidir. Resmi kurumlar ve medya arasında daha önceden kurulmuş sıkı koordinasyonla, doğru ve güvenilir bilgi akışı sağlanarak yanlış, abartılı bilgi akışı önlenmeli, böylece toplumun aldığı bilginin doğruluğuna güveni sağlanmalıdır.
- Mühendislik diploması alan herkesin, uygulamada herhangi bir deneyime sahip olmaksızın bir anlamda sınırsız mesleki yetki ile donatılması, hizmetin niteliği ve güvenilirliği bakımından zaman zaman sakıncalar doğurmuştur. Benzer sorunlarla karşılaşan ülkeler hizmetin verilmesi aşamasında oluşabilecek risklerin azaltılmasını sağlamak amacıyla “yetkin mühendislik/mimarlık/şehir ve bölge plancısı” sistemini uygulamaya sokmuşlardır. Yetkin elemanlardan beklenen, çağdaş tekniklere uygun kaliteli ve güvenilir teknik hizmetlerin ülkemizde kişiler ve toplum yararına sunulmasının ve bu hizmetlerle ilgili yanlış uygulamaların önlenmesinin sağlanmasıdır. Bu hususun Türkiye’nin gündemine getirilmesi ve hazırlanacak yetkin teknik eleman yasası bir an evvel kanunlaşmalıdır.